

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

VI. De alimento & causa necis humanæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

multi substantiam non viuentem non posse in quacunque minori, & minori extensione conservari, quia non in quacunque potest operari, & conservari nequit in extensione, in qua non potest operari, quia esse est propter operari. Mihi certum non est non posse substantiam aliquam conservari in extensione adeo exigua, in qua operari non potest, sicuti conservatur qualitas adeo remissa, ut nullam possit exercere actionem. Neque certum est non posse aliquam actionem procedere à substantia in minori & minori extensione constituta, probabilius enim est quamlibet particulam ignis separatam, & indivisibilem eiusdem, si hoc separari potest, producturam in se suam praesentiam, & proprium calorem omnesque sui passiones, quia extensio si necessaria omnino est ad operandum in subiecto extraneo, ideo est, quia ad applicationem requiritur, ignis autem, & quodlibet aliud agens quacunque extensione seclusa habet applicationem requisitam ad agendum in se ipsum.

PUNCTUM VI.

De alimento, & causa necis humanae.

- 1 **V**iuens alimento indigere, ut ad perfectum statum perveniat, & postquam ad illud pervenit, ut resarciat damna ab extrinsecis agentibus illata per se notum est, difficultas est an postquam ad perfectum statum pervenit, illo per se indigeat, non solum ne ab agentibus extrinsecis corrumpatur, sed etiam ne natiuus vivens calor absumat humidum radicale, & ne haec vivens partes ita agant in alias heterogeneas, ut illarum temperamentum dissolvant, earundemque materiam ad aliam formam disponant, quā adveniente destruunt partes formae, quae in illis materiae partibus praesens, & consequenter aliae compartes, quia non possunt haec partes animae sine illis subsistere.
- 2 **P.** Hurtad. disp. 2. sect. 10. subsect. 3. asserit viuentem in statu perfecto constitutum tantum indigere alimento ne ab illis extrinsecis principiis corrumpatur, puta enim non posse aliquam partem viventis alius comparts destructionem machinari, neque posse mortem in hoc sensu à principio intrinseco procedere, quia quaelibet pars in totius compositionem, & non illius destructionem ordinatur, ac proinde non potest pars viventis, quae per se est causa componens, & conservans totum illud destruere. Ratio haec nullius est momenti, quia pars per se & ex sua natura ordinatur ad componendum, & conservandum totum, quatenus verò agit in partem vicinam potest esse causa corruptionis illius, neque ex hoc infertur intendere sui corruptionem, quia etiam destructa aliqua comparte destruitur totum, & consequenter pars, quae fuit causa destructionis totius, quod fit praeter intentionem partis, quae tantum per se intendit sibi assimilari partem vicinam, ex qua assimilatione per accides eiusdem partis corruptio sequitur. Nec minus friuolum est, quod docet Hurt. videlicet quamlibet partem praeter propriam temperiem, quam in ordine ad se requirit habere aliquem excessum quem possit amittere in pugna, quā habet cum alia parte vicina, ut illa amissa maneat in statu naturali. Quia postquam pars amisit gradum protuberantem, & redacta fuit ad temperamentum, quod exposcit in ordine ad se, adhuc manet dissymbola parti vicina, & manet in eadem pugna cum illa, in qua necessariò aliquando deperdet aliquid proprii temperamenti requisiti ad sui conservationem. Neque ut pars viventis aliquos gradus cuiusvis qualitatis innatae abque sui corruptione possit deperdere, necessum erat aliquos illi designari ultra illos, quos exigit in ordine ad se, quia non eo ipso quod pars viventis amittat quicunque gradum, ex his quos exposcit, ut bene se habeat in ordine ad se, statim corrumpitur: potest enim sine aliquibus, ex his, quos ita exposcit, & cum aliis contrariis, quos non sine violentia patitur, conservari, sicuti conservatur aqua cum aliquibus caloris gradibus, non enim omnes gradus qualitatis, quos exposcit substantia ut bene se habeat in ordine ad se, & in ordine ad suas operationes sunt, sine quibus conservari nequit.
- 3 **M**elius communis sententia tenet viuentem indigere alimento, ut natiuus calor illud depascat, & ita non agat humidum radicale, hoc est in alias partes spermaticas viventis valde humiditas, & non adeo calidas, quas corrumpere breui tempore si in illas ageret, & consequenter totum periret viuentem. Suadet hanc conclusionem nimis calor vi-

uentibus innatus, ratione cuius necessaria illis est respiratio, ut aerem cor ambientem iam calidum admoveant, & alium magis temperatū attrahant, quo nimius cordis calor attemperetur, & ipsum cor, partēque illi vicinae aeris refrigerio recreentur. Ob eandem rationem cordi fuerit provisae duae alulae, seu flabellulae, quae continuo motu novum aerem cordi subministrant. Neque alia potest assignari ratio propter quam adeo auidē vivens innato appetitu alimentū exposcat, sine quo pernotabili aliquo tempore subsistere non valet. Quia etiam adolescentes alimento indigent, ut ad perfectum virorum statum promoveantur, non ideo adolescens periret, etiam si materia non haberet, quā augeretur, quia sicuti adolescens duodecim annorum illos pergit cum paucioribus substantiae partibus illis quas habet, dum illos explet, sic posset sine novo augmento per integrum annum durare, quod perspicuum est, quia saepe adolefcent post notabile aliquod tempus nullū recepit augmentum si computentur partes, quas acquisivit cum illis, quas amisit, imò saepe sunt longē plures partes, quas per integrum mensem deperdit, quā sunt illae, quas nutritiva virtus elaboravit, quo tempore sine alimento non posset subsistere: ergo nō ex eo nequit sine alimento vivere, quia exigit augeri. Neque precise viuentis alimento indiget, ut resarciat damna illata ab externis agentibus, & se ab illis impetentibus illarum tractetur, quia si ex hoc capite precise sine alimento vivere non posset homo bene nutritus dici posset impraeus vivere, dum agentia extrinseca ablumebant partes illius, quibus antequam pinguesceret macer subsisteret, non enim saepe extrinseca agentia adeo activa sunt, ut valeant viuentem optime nutritum infra materiem illā constituere, sub qua posse vivere experientia monstravit. Neque credi potest viuentem in vacuo constitutum, vel quovis alio modo ab actiuitate extrinsecorum agentium absolutum posse per longum tempus sine alimento conservari, quod haberet, si alimentum tantum indigeret, ut se ab extrinsecis agentibus servaret incolumem. Vltimò audiēdi non sunt, qui asserunt viuentem nō posse pati secundum aliquas partes ab aliis etiam heterogeneis, quia excessus, quem habet haec pars respectu alius immediatē sufficiens non est, ut agat in illā, quia in omnibus partibus gradatim fit qualitatis excessus per gradus valde exiguos. Hic dicendi modus omni fundamento destitutus est, & tantum ad difficultatē, in quam se gratis coniiciunt, asserentes viuentem non posse secundum aliquas partes ab aliis heterogeneis pati excogitatus, insuper illū impugnat manifesta experientia, quā videmus partes heterogeneas vivētis magnopere calore excedi ab aliis valde propinquis, in quāvis exigua distantia non potest excessus assurgere. Ex his infero: viuentis alimento indigere ut ad perfectum statum perducat, & iam ad hunc perductū, ut reparet damna illata ab extrinsecis agentibus, insuper ut illius natiuus calor agat in alimentū, quo deficiente ageret in humidū radicale, & illius destrueret substantiam, & consequenter totum viuentem, quia reliquae partes sine illis, quas absumeret calor nō valerēt conservari, ex quo capite omni viuenti mortē contingere necesse est, quia etiam si alimentū impediatur ne totā suam actiuitatem partes heterogeneas vivētis circa alias compartes exerceant, nihilominus sufficiens nō est, ne aliquantulum ipsae partes inter se agant, & repantur, moraliter enim impossibile est applicari alimentum, quod ita praecupet actiuitatem natiui caloris, ut huic virtuti non supersit ad agendum in alias partes vivētis minus calidas. Secundò etiam alimentum penitus impediret ne partes heterogeneas vivētis mutuo repareretur, cum alimentum per se mortem afferat ipsi viuenti, indigentia alimentū necis alia causa esset, quia esset causa applicationis alimentū, quod mortem inferret viuenti.

Dixi alimentū per se hoc est ratione suae actiuitatis esse causam necis, hoc est omnino certū, quia cum hoc habeat qualitates contrarias viuenti, dum viuentis agit in illud ab eodem reparatur, & aliquid amittit, quod continua pugna, assiduaque reactione, ita viuentis infringit vires, ut paulatim languescat, donec ita debiles fiant, ut non possint alimentū in se convertere, neque aliquid amissi roboris recuperare. Adde viuentis non totum alimentū in se convertere, sed plura ex illo excrementa esse residua, quorū vi antequā expellantur, proprii temperamenti non leuem patitur iacturam. Deinde non ita perfectē expultrice virtute expelli valet, ut illorū aliquid intestinis adhærere non remaneat, neque viscosa flegmata possint ita excuti, ut stomachū omnino illis purgatum, mundumque relinquatur, si enim cum aquam

à vase vitreo, in quo continebatur diffundimus, postea guttulas quasdam reperimus vasi adhæsisse, quomodo fieri potest, vt materia adeo, crassa, atque viscosa tot commeeet amfictus, quin multum illius expultricem virtutem subterfugiat, intusque remaneat.

Difficultas esse potest an præcisè quocumque alio capite secluso, homo, eo ipso quod nutriatur debeat mori. Negat Arriaga disp. 1. sect. 4. subsect. 4. quia putat posse hominem vno alimento recuperare damnum ab alio illatum, ita vt post longam nutritionem, & diuturnam pugnam inter alimentum, & viuens, nihil amiserit proprii temperamenti ex vi actionis, & reactionis. In confirmationem huius adducit fructum ligni vitæ habentis naturalem virtutem, vt in perpetuum vitam hominis sustentaret, vt testatur P. Molin. r. p. de opere sex dier. disp. 26. vbi oppositam sententiam improbabilem esse affirmat. Non nimis consequenter suam sententiam probat Arriaga virtute arboris vitæ, cum ipse dicat hominem vtentem semper eisdem cibis non posse non illis necari, ex quo inferitur hominem semper vtentem fructu arboris vitæ, & non alio cibo naturaliter esse moriturum: ergo tenetur fateri ipse Arriaga virtutem arboris vitæ non esse naturalem, siquidem homo, qui illo vesceretur, non indigeret aliis cibis corrigentibus damnum illatum à fructu arboris vt perpetuo viveret.

Melius affirmat Hurtad. cum communi sententia disp. 1. sect. 9. §. 139. nullà naturali substantiâ posse hominem alii, quin ab ipsa paulatim necetur, quia omne alimentum conuertendum est à viuentem in propriam substantiam, ex quo inferitur habere contrarias qualitates, quibus agitur viuens, & aliquid amittit proprii temperamenti, quia eo ipso quod viuens alimentum vincat, aliqualem victoriâ ab alio reportat alimentum, duo enim contraria mutuo pugnancia mutuo patiuntur. Ad illud quod adducit Arriaga de ligno vitæ respondet Hurt. talem virtutem non fuisse naturalem, & ita sensisse Bonau. Caiet. Bed. & D. August. lib. 3. de ciuit. Dei. c. 2. cuius verba apud Hurtad. inuenies. Illud verò quod docet Arriaga videlicet posse hominem vno alimentum separare damnum illatum ab alio falsum est, quia aliquando peruenit homo ad statum, in quo non possit damna ab alimento illata rescire, quia postquam homo peruenit ad statum, alimentum non potest illius augere vires, postea verò cum incipit ab statu declinare, non potest virtute alius alimenti vires deperditas recuperare, quia etiâ hoc secundum alimentum, æquè imò magis proficuum sit, quam primum fuerit notium, iam viuens virtute caret, vt possit vt virtute illius alimenti in proprium suum commodum, vt quod amiserat, rescariat.

Ex his concludit hominem naturaliter mori necesse esse, tum propter partes heterogeneas, quibus constat, quarum vna agit in aliam, illiusque temperamentum dissoluit sine quo non potest subsistere vno inter materiam, & formam, tum propter indigentiam alimentis, à quo, & ab excrementis, quæ ex illo superfluum paulatim innatum homini, & cuiusque viuenti temperamentum absumitur. Necesse, quæ ab his causis procedunt naturales appellare consequimus, quatenus naturale significat id, quod vi naturalium causarum contingit, & in hoc sensu mors homini naturalis dicitur, non quatenus naturale violento opponitur, & dicit esse iuxta propensionem, & exigentiam naturæ, certum enim est nihil appetere propriam destructionem, & non esse sui, & quatenus mors est contra hanc exigentiam conseruationis, & propensionem in proprium esse viuentis, mors omnis violenta dici potest: iam verò vltius inualuit necesse violentas appellari, quæ ab aliqua causa extrinseca non regulariter adueniente procedunt videlicet vulnere aliquo inflicto, fulminè de celo iacto.

CONTROVERSIA IV.

De termino alterationis secundum se sumpto, seu de qualitate.

ACTIO, per quam subiectum aliter se habet ac antea seu quod alterum instituitur, alteratio dicitur, quæ essentialiter mutationem includit. ad hoc enim vt subiectum aliter se habeat modo ac antea, requiritur necessariò antea

non habuisse aliquid, quod modo habet: ergo requiritur priuatio præcedens illius formæ, qua modo alteratur: ergo requiritur inductio formæ cuius priuatio præcessit in subiecto, in qua tota ratio mutationis essentialiter constituitur.

Mutatio qualibet lato modo alteratio dici potest, nihilominus propria alterationis ratio mutationem substantialem excludit ex mente Aristotelis asserentis mutationem substantialem constituere subiectum aliud, accidentalem verò alterum seu alteratum. Vnde alteratio essentialiter dicit mutationem accidentalem, hoc est terminatam ad accidens à substantia distinctum. Insuper placuit Philosophis nomen alterationis strictè sumere pro mutatione terminatâ ad qualitatem, & aliquando strictius pro mutatione traditâ non ad quamcumque qualitatem, sed tantum ad qualitatem habentem contrarium, & subiecti corruptionem. Disputationem instituiam de alteratione terminatâ ad qualitatem habentem contrarium, & illo carentem. Sunt enim multa disputanda vtrique communia, quorum illa quæ ad naturam termini spectant claudet hæc Controuersia.

PUNCTVM PRIMVM.

De intensione qualitatis.

Qualitatem intendi sensuum euentiâ compertum est: videmus enim calorem augeri, & lucem fieri maiorem. Insuper fide constat hominem iustum per bona opera recipere augmentum gratiæ, cui intensior visio beata correspondet, difficultas est quomodo qualitas intendatur, an per aduentum nouæ qualitatis, an per maiorem radicationem, an per maiorem expulsionem contrarij, an per additionem gradus ad gradum.

§. I.

Statuitur intensio qualitatis.

DPLEX augmentum reperitur in qualitatibus: extensuum per diuersas partes subiecti, intensuum in eodem subiecto indiuisibiliter sumptis, & tertium aliud obiectuum in nonnullis qualitatibus, quæ extrinseca obiecta respiciunt, sicuti in speciebus impressis, & in habitibus, quæ ad plura, pauciorave obiecta extenduntur, quædam enim Angelorum species plura obiecta repræsentant, quæ in homine non nisi pluribus speciebus possunt repræsentari. Augmentum extensuum commune est quantitati, & formis materialibus substantialibus, quæ per plures partes subiecti extenduntur. Augmentum obiectuum propriè intensuum non est, quia etiam fiat in eadē parte subiecti, dum idem indiuisibile obiectum non respicit, non reddit qualitatem intensam, quia eademmet indiuisibilis qualitas absque vilo augmento plura obiecta valet respicere, sicut eademmet anima potens est producere plures actus. Quod si diuersæ qualitates diuersa obiecta respiciant, qualitates aliquam rationem intrinsecam diuersam habebunt, ratione cuius non possint eandem intensiōem constituere, de hac extensione obiectiua agendum est Controuersia 12. de anima, vbi in speciebus impressis disputabo, solum intensuum augmentum factum in eadem parte subiecti qualitatis nullum extrinsecum obiectum respicientis, sicuti est calor vel idemmet indiuisibile pertingentis, sicuti est visio Dei quæ circa idemmet indiuisibile obiectum magis, & magis crescit, ad hanc disputationem spectat.

Hoc intensuum augmentum, ita proprium est qualitatis, vt nulli alij entitati conueniat, quod facili in entitatibus aliorum prædicamentorum probabitur, si rationes formales aliarum inspiciamus. Quantitatis effectus est constituere partes subiecti non penetratas, quamlibet omnino extra locum alterius, quem non posse recipere magis, & minus per se patet, quia pars substantiæ, quæ omnino est extra locum alius partis, & nihil spaij habet commune cum illa, non potest esse magis extra illam: ergo quantitatis effectus substantiæ communicatus non potest aliquid augmentum recipere: ergo quantitas non potest

Nn 4 intendi